

Paweł Szczęśniak

Środki przymusowej restrukturyzacji banku w polskim porządku prawnym

Przedmiotem niniejszej pracy są zagadnienia związane ze środkami przymusowej restrukturyzacji banku w polskim porządku prawnym. Pod pojęciem środków przymusowej restrukturyzacji banku należy rozumieć zespół norm prawnych, których stosowanie pozwala na reorganizację banku zagrożonego upadłością. Środki przymusowej restrukturyzacji stanowią w istocie administracyjno-prawną metodę oddziaływania na banki, których funkcjonowanie zagraża stabilności systemu finansowego. Natomiast podmiotem, któremu została przyznana kompetencja do stosowania środków przymusowej restrukturyzacji wobec banków jest Bankowy Fundusz Gwarancyjny.

Przymusowa restrukturyzacja banku stanowi więc pozasądowy tryb pozwalający na szybkie i uproszczone proceduralnie przeprowadzenie zmian w strukturach organizacyjnych i kapitałowych banku znajdującego się w sytuacji kryzysowej. Środki przymusowej restrukturyzacji mogą być zatem użyte jedynie w sytuacji nadzwyczajnej. Bankowy Fundusz Gwarancyjny jest obowiązany zastosować te środki, kiedy bank jest zagrożony upadłością, a ponadto brak jest przesłanek wskazujących, że możliwe działania nadzorcze lub działania banku pozwolą we właściwym czasie usunąć zagrożenie upadłością. Środki przymusowej restrukturyzacji są metodą ochrony dobra wspólnego w postaci stabilności systemu finansowego oraz bezpieczeństwa finansów publicznych. Natomiast Bankowy Fundusz Gwarancyjny, przy wykorzystaniu środków przymusowej restrukturyzacji banku, chroni interes publiczny.

Temat badań podjętych w pracy jest przynależny do szerszej problematyki bezpieczeństwa rynku finansowego. Środki przymusowej restrukturyzacji są bowiem elementem zapewnienia stabilności systemu finansowego. Celem ich zastosowania jest minimalizacja negatywnych skutków związanych ze stanem zagrożenia upadłością banku krajowego. Zagadnienie podejmowane w pracy dotyczy publicznoprawnej regulacji działania banków krajowych, a więc banków mających siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Tezą badawczą niniejszej pracy jest stwierdzenie, że środki przymusowej restrukturyzacji stanowią spójny, wzajemnie uzupełniający się system środków prawnych, pozwalających na przeprowadzenie reorganizacji banku krajowego bez konieczności wydatkowania na ten cel środków publicznych. Dzięki zastosowaniu środków przymusowej restrukturyzacji odpowiedzialność za straty banku, w tym koszt jego przymusowej restrukturyzacji, spoczywa w pierwszej kolejności na akcjonariuszach bądź członkach banku oraz jego wierzycielach, nie zaś na budżecie państwa. Wariantywność zastosowania środków przymusowej restrukturyzacji pozwala przy tym dostosować proces reorganizacji banku do okoliczności odnoszących się do samego banku, a także poziomu dekonunktury na rynkach finansowych.

Wyżej postawiona teza zostanie udowodniona w toku postępowania badawczego. Służy temu określenie zarówno głównego celu badań, jak celów szczegółowych. Głównym celem pracy jest opisanie normatywnej konstrukcji środków przymusowej restrukturyzacji banku i zagadnień prawnych z tym związanych. W konsekwencji analizie zostanie poddana poprawność rozwiązań legislacyjnych regulujących poszczególne środki przymusowej restrukturyzacji. Tam, gdzie było to potrzebne dla zobrazowania konstrukcji analizowanych środków, dokonano porównania specyfiki ich zastosowania w zależności od formy organizacyjno-prawnej, w której działa bank poddany przymusowej restrukturyzacji.

Osiągnięcie celu głównego wymagało realizacji celów szczegółowych. Główny cel pracy skłania bowiem także do badań nad istotą i charakterem reżimu przymusowej restrukturyzacji banku. Badaniu poddano więc czynniki o charakterze normatywnym, które kształtują proces podejmowania decyzji przez Bankowy Fundusz Gwarancyjny. Ocena tych czynników i skutków z nich wynikających, wpływa bowiem na wydanie decyzji związanych z poszczególnymi środkami przymusowej restrukturyzacji banku.

Aby osiągnąć postawione przed niniejszą pracą cele badawcze, konieczne stało się sięgnięcie do metody analizy dogmatycznej. Podstawowym materiałem normatywnym były zatem źródła prawa powszechnie obowiązującego, jak ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji, ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe oraz ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających. Pomocniczo, dla

celów prawoporównawczych, wykorzystano przepisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiającej ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. Praca nosi również charakter teoretycznoprawny. Podejmuje bowiem problem formułowania ogólnych twierdzeń o badanych zjawiskach prawnych, wykorzystując w tym zakresie dorobek nauki teorii prawa. Jest to jednak tylko uzupełnienie dla zagadnień dogmatycznych.

Obecny stan badań nauki prawa w zakresie środków przymusowej restrukturyzacji banków w polskim porządku prawnym nie wydaje się wystarczający. Dotychczas w literaturze polskiej, jak zagranicznej, podejmowano jedynie badania w zakresie prawa Unii Europejskiej. Badania te dotyczyły głównie przepisów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/59/UE z dnia 15 maja 2014 r. ustanawiającej ramy na potrzeby prowadzenia działań naprawczych oraz restrukturyzacji i uporządkowanej likwidacji w odniesieniu do instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych. Natomiast niniejsza praca koncentruje się na analizie konstrukcji normatywnej środków przymusowej restrukturyzacji banku w polskim porządku prawnym. Problematyka poświęcona środkom przymusowej restrukturyzacji banku krajowego jest bowiem niezwykle ubogo reprezentowana w literaturze prawniczej. Brak jest w tym zakresie licznych prac naukowych, zwłaszcza o charakterze monograficznym. Nie ulega wątpliwości, że stan ten jest związany z nowością problemu badawczego. Wobec tego metoda analizy krytycznej piśmiennictwa naukowego w niniejszej pracy ma jedynie znaczenie pomocnicze.

Rzut Szczęśliw